

Czego państwo chce od Murata Arslana?

Autor*

Młody mężczyzna walczy o życie na oddziale intensywnej terapii w San Francisco. Nazywa się Yiğit. To błyskotliwy 20-letni student informatyki w Stanach Zjednoczonych. Po przebytych wypadku motocyklowym pozostaje podłączony do aparatury medycznej, a jego rodzina modli się o jego powrót do zdrowia. Jednak w szpitalnym pomieszczeniu powinien być ktoś jeszcze: jego ojciec. *Murat Arslan* – Sędzia, który właśnie zakończył dziewiąty rok pobytu w więzieniu Sincan w Turcji: ostatni prezes YARSAV i laureat Nagrody im. Václava Havla w dziedzinie praw człowieka.

Dzieli ich dwa kontynenty, dziesiątki tysięcy kilometrów i gruba ściana: ściana uporu państwa wobec sędziego. Najwyższy czas zadać pytanie: czego państwo chce od *Murata Arslana*?

Ile lat potrzeba, aby uciszyć sędziego?

Murat Arslan jest prawnikiem, który przez lata orzekał w Trybunale Konstytucyjnym, a następnie pełnił funkcję prezesa YARSAV, Stowarzyszenia Sędziów i Prokuratorów, niezależnej organizacji zrzeszającej sędziów i prokuratorów w Turcji. Po próbie zamachu stanu YARSAV zostało zamknięte na mocy dekretu nadzwyczajnego; wraz z tysiącami sędziów i prokuratorów *Murat Arslan* został zatrzymany i aresztowany w październiku 2016 r. Obecnie nadal przebywa w Sincan. Wyrok przeciwko niemu dotyczy „bycia czołowym członkiem zbrojnej organizacji terrorystycznej FETÖ/PDY”. Wiele krajowych i międzynarodowych organizacji prawniczych wielokrotnie stwierdzało, że od struktury dowodów po procedurę sądową sprawa ta ma charakter polityczny, a wyrok jest surowy i bezpodstawny.

Zamknięcie stowarzyszenia YARSAV i skazanie jej prezesa za terroryzm zostały opisane przez organizacje partnerskie w całej Europie jako symboliczny atak na niezależność sądownictwa. Od MEDEL (*Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés* – Europejskich Sędziów na rzecz Demokracji i Wolności) po Judges for Judges, praktycznie każda organizacja prawnicza w Europie wyraziła to samo stanowisko w swoich oświadczeniach.

Wyrok wydany wobec *Arslana* przekracza 10 lat; Sąd Kasacyjny podtrzymał tę decyzję. Formalnie państwo jasno deklaruje, czego chce: „Chcę odizolować cię od społeczeństwa na ponad dziesięć lat”. Ale czego naprawdę chce? Czy karze tylko jedną osobę, jednego sędziego, czy też instytucję, mentalność, możliwość?

„Przestępstwo” YARSAV: możliwość niezależnego sądownictwa

YARSAV było stowarzyszeniem zawodowym, które opowiadało się za niezależnością sądownictwa od władzy wykonawczej, broniąc zasług, praworządności i podziału władzy. Było członkiem międzynarodowych organizacji sędziowskich, miało odpowiedniki w Europie; krótko mówiąc, zamiast sądownictwa odizolowanego od świata, opowiadało się za sądownictwem, które wypowiadało się w kategoriach uniwersalnych standardów.

Właśnie z tego powodu, w wielkiej czystce, która nastąpiła po 15 lipca, stowarzyszenie to stało się symbolicznym celem. Dziesiątki tysięcy urzędników państwowych i ponad pięć tysięcy sędziów i prokuratorów zostało zwolnionych ze swoich stanowisk; tysiące aresztowano. Tymczasem YARSAV zostało wymazane z krajobrazu jednym dekretem nadzwyczajnym. W ten sposób państwo wysłało jasny komunikat:

„Jeśli zbudujesz niezależne stowarzyszenie w ramach sądownictwa, stracisz nie tylko karierę, ale także wolność”.

Osobista historia *Murata Arslana* stała się najsurowszym i najbardziej widocznym ucieleśnieniem tego przesłania. Nie jest przypadkiem, że kiedy Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przyznało mu w 2017 r. Nagrodę im. Václava Havla za działalność na rzecz praw człowieka, w uzasadnieniu podkreślono jego „walkę o praworządność i prawa człowieka”.

W związku z tym możemy prawdopodobnie zapisać pierwszy punkt na liście tego, czego państwo „oczekuje” od *Murata*, w następujący sposób:

- 1) zastraszenie samego sądownictwa, aby uniemożliwić mu niezależność;
- 2) instytucjonalizacja strachu;
- 3) jak wielu sędziów w dzisiejszej Turcji może zasiadać na ławie sędziowskiej i rozpatrywać sprawy dotyczące wolności słowa, akty przeciwko obrońcom praw człowieka lub procesy polityczne, wydając wyroki bez zadawania sobie pytania: „Czy naprawdę orzekam zgodnie z prawem, czy też kalkuluję, co może mi się stać?” Tysiące sędziów i prokuratorów zostało usuniętych ze stanowisk bez żadnych indywidualnych dowodów, a ich nazwiska pojawiły się jedynie na listach; niektórzy zostali aresztowani, inni zmuszeni do opuszczenia kraju. W takich warunkach przetrzymywanie osób takich jak *Murat Arslan* za kratami działa jak ciągły alarm nie tylko w ich własnych umysłach, ale także w umysłach tych, którzy pozostają na sędziowskich urzędach. Fakt, że *Murat* nadal przebywa w więzieniu, mimo że ma prawo do zwolnienia warunkowego lub nadzorowanej wolności, a odmówiono mu obu tych możliwości, jest wyraźnym przesłaniem nie tylko dla niego, ale także dla sędziów i prokuratorów pełniących służ-

* Autor – sędzia turecki, ze względu na bezpieczeństwo chce pozostać anonimowy.

bę: „Jeśli przekroczysz granicę, wiesz, jak to się skończy”. W tym miejscu staje się jasne drugie „żądanie” państwa: Przekształcenie strachu z indywidualnego odczucia w instytucjonalny odruch. Sędziowie i prokuratorzy rozwijają instynkty nie po to, aby chronić prawa podstawowe, ale aby kalkulować, co może się z nimi stać. Podważa to samą istotę prawa. Nawet jeśli teksty prawne pozostają niezmienione, kręgosłup praktyki prawnej jest złamany. Ponieważ w rzeczywistości wszyscy podejmują decyzje, spoglądając w myślach w stronę celi *Murata Arslana*.

Trzecie żądanie: zapomnienie i milczenie

Dlaczego więc, pomimo wszystkich międzynarodowych reakcji, nagród za walkę o prawa człowieka i raportów napisanych na temat jego sprawy, nadal przebywa on w więzieniu?

Tutaj pojawia się trzecie żądanie państwa: aby *Murat Arslan* został zapomniany.

Długotrwałe tymczasowe aresztowanie przedprocesowe i długie wyroki mają na celu nie tylko pozbawienie wolności fizycznej, ale także pamięci. W pierwszych latach ludzie mówią o sprawie, organizowane są kampanie, pisane są artykuły. W miarę upływu czasu agenda ulega zmianie, wybuchają nowe kryzysy, więzieni są nowi ludzie. Stare sprawy schodzą na dalszy plan i stają się „zwykłymi więźniami losu”.

Jednak sprawa *Murata Arslana* nie jest kwestią jego indywidualnego losu; jest ona istotą tego, co stało się z sądownictwem w Turcji. Znajduje się on w więzieniu, ponieważ ta istota ma zostać podarta i wyrzucona do kosza.

Dlatego historia ojca, który nie może być przy łóżku swojego nieprzytomnego syna na oddziale intensywnej terapii w San Francisco, nie jest tylko i wyłącznie rodzinną tragedią. Jest to ludzki koszt „strategii uciszania” państwa.

Nieobecność ojca: odbiciem polityki karnej

Żaden system wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych nie opiera swojego roszczenia do sprawiedliwości wyłącznie na osi „przestępca-czyn”; przynajmniej w zasadzie musi on również brać pod uwagę ludzkie konsekwencje kary. W wielu systemach prawnych na całym świecie, nawet jeśli tylko w wyjątkowych przypadkach, więźniowie mogą uzyskać pozwolenie na odwiedzenie ciężko chorego bliskiego krewnego. Ponieważ tam państwo mówi: „Pomimo wszystko muszę pozostać człowiekiem”.

W Turcji natomiast to, co ludzkie, poświęca się na rzecz tego, co polityczne. Surowość traktowania *Murata Arslana* oraz fakt, że pomimo wypadku jego syna nie podjęto żadnych działań naprawczych, jasno wskazują, że kara przestała być „celem”, a stała się zemstą.

Jednak prawo karne nie służy zemście, ale sprawiedliwości. A sprawiedliwość nie działa poprzez osobiste urazy, ale poprzez uniwersalne zasady: domniemanie niewinności, legalność, proporcjonalność oraz prawo do niezależnego i bezstronnego sądu...

Tłumaczenie Tomasz Posłuszny

REKLAMA

JEDNOTOMOWE, NOWE WYDANIE KOMENTARZA DO KSH

Wyczerpujące omówienie przepisów ogólnych KSH, mających zastosowanie do **wszystkich typów spółek** – ich tworzenia, organizacji, funkcjonowania, rozwiązywania, łączenia i podziału, a także przepisów karnych. Zawiera bogatą **analizę orzecznictwa i poglądów doktryny**

Stan prawny: 15.2.2026 r.

Dowiedz się więcej: ksiegarnia.beck.pl | 81 46 13 300